ИЗВЕШТАЈ ЗА ПРОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО НА РЕГУЛАТИВАТА

Назив на министерство:	Министерство за економија
Назив на предлогот на закон:	Предлог закон за измена и дополнување на Закон за јавни претпријатија
Одговорно лице и контакт информации:	Билјана Мицковска,biljana.mickovska@economy.gov.mk Георги Трајчев, georgi.trajcev@economy.gov.mk
Вид на Извештај	☐Нацрт x☐Предлог
Обврската за подготовка на предлогот на закон произлегува од:	☐Годишната програма за работа на Владата на Република Македонија ☐НПАА x☐Заклучок на Владата на Република Македонија ☐Друго ___
Поврзаност со Директивите на ЕУ	НЕ
Дали нацрт извештајот содржи информации согласно прописите кои се однесуваат на класифицираните информации	☐Да x☐Не
Датум на објавување на нацрт Извештајот на ЕНЕР:	16.04.2021
Датум на доставување на нацрт Извештајот до Министерството за информатичко општество и администрација:	07.06.2021
Датум на добивање на мислењето од Министерството за информатичко општество и администрација:	23.06.2021
Рок за доставување на предлогот на закон до Генералниот секретаријат	Август 2021

1. Опис на состојбите во областа и дефинирање на проблемот

1.1 Опис на состојбите

Јавните претпријатија се регулирани со Законот за јавните претпријатија („Службен весник на Република Македонија" бр. 38/96, 6/02, 40/03, 49/06, 22/07, 83/09, 97/10, 6/12,

119/13, 41/14, 138/14, 25/15, 61/15, 39/16, 64/18, 35/19 и „Службен весник на Република Северна Македонија" бр.275/19).

Јавните претпријатија се основаат заради вршење на дејности од јавен интерес. Јавни претпријатија во име на Република Северна Македонија основа Владата на Република Северна Македонија, во име на општината, советот на општината и во име на градот Скопје, Советот на градот Скопје.

Органи на јавното претпријатие се:

- Управен одбор,
- Директор и
- Надзорен одбор.

Управниот одбор на јавното претпријатие се состои од најмалку пет, а најмногу 15 членови. Во управниот одбор основачот именува, односно разрешува претставници од редот на афирмирани и познати стручњаци во областа на предметот на работењето на јавното претпријатие имајќи ја предвид соодветната и правичната застапеност на припадниците на сите заедници

За претседател и член на управниот одбор може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:

- е државјанин на Република Македонија,
- има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование,
- во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- има минимум три години работно искуство.

Времетраењето на мандатот на членовите на управниот одбор не може да биде подолг од четири години.

За вршење контрола на материјално - финансиското работење на јавното претпријатие се формира надзорен одбор за контрола на материјално - финансиското работење (во натамошниот текст: надзорен одбор) од пет члена. Времетраењето на мандатот на членовите на надзорниот одбор не може да биде подолг од четири години. Членовите на надзорниот одбор ги именува, односно разрешува основачот.

- За член на надзорниот одбор може да биде именувано лице кое ги исполнува следниве услови:
- е државјанин на Република Македонија,
- има стекнати најмалку 240 кредити според ЕКТС или завршен VII/1 степен образование,
- во моментот на именувањето со правосилна судска пресуда не му е изречена казна или прекршочна санкција забрана за вршење на професија, дејност или должност и
- има минимум три години работно искуство.

Заради вршење на работите на контрола надзорниот одбор за контрола може да врши испитување на лице место на сите документи и списи на јавното претпријатие. Надзорниот одбор за контрола може заради испитување на документите и списите на јавното претпријатие да повика стручни лица кои ќе му помагаат во решавањето на

надзорот. Членовите на надзорниот одбор за контрола можат да присуствуваат на седницата на управниот одбор и им се доставува покана со сите материјали што им се доставуваат на членовите на управниот одбор. Надзорниот одбор за контрола задолжително ги прегледува тримесечните извештаи кои содржат показатели за финансиското работење, годишните сметки и извештајот за работа на јавното претпријатие и по прегледувањето му дава мислење на управниот одбор. Управниот одбор не може да ги усвои тримесечните извештаи кои содржат показатели за финансиското работење, годишните сметки и извештајот за работењето на јавното претпријатие, ако претходно не добие позитивно мислење од надзорниот одбор за контрола. Надзорниот одбор за контрола може да дава одобрение на актите донесени од управниот одбор, доколку тоа е утврдено со статутот на јавното претпријатие. Извештајот за прегледот на годишните сметки и извештајот за работењето на јавното претпријатие со свое мислење, надзорниот одбор за контрола му го доставува на министерот за финансии. Во извештајот до министерот за финансии, надзорниот одбор за контрола го известува за состојбата на јавното претпријатие врз чие работење врши контрола. Надзорниот одбор за контрола копие од извештајот му доставува и на министерот надлежен за работите на соодветната дејност. Надзорниот одбор задолжително се состанува најмалку четири пати годишно.

Законот за јавните претпријатија ја регулира работата и делувањето на јавните претпријатија. Законот содржи услови за назначување на членови на управни одбори, директори и членови на надзорни одбори. Сепак условите за назначување на членови на управни и надзорни одбори се премногу општи и не се поврзани со самата надлежност на јавното претпријатие. Честа појава е нефункционалност на надзорните и управните одбори поради ненавремено именување на потребниот број на членови од страна на нивниот основач. Овие состојби придонесуваат за нестручност и непрофесионалност во раководењето, работењето и надзорот кај овие субјекти, го дерогираат интегритетот на именуваните лица и ги доведуваат во прашање донесените одлуки од страна на органите на управување.Во однос на назначувањето на овие лица, недостасува мерит процедура, односно не е регулирана постапка за избор на најдобар кандидат, во случаи кога има повеќе кандидати за една позиција. Во однос на разрешувањето, законот содржи услови за разрешување единствено на директорите на јавните претпријатија, но не и членовите на управните и надзорните одбори. Законот содржи јасни одредби за редовна контрола на целокупната финансиска работа на јавното претпријатие од страна на надзорниот одбор. Ова би значело дека членовите на надзорниот одбор треба многу добро да ја познаваат работата на јавното претпријатие како и сите прописи кои се однесуваат на работата на јавните претпријатија, а од друга страна законот не пропишува јасни услови за вакви квалификации на членовите на надзорниот одбор. Со тоа во праска е невозможно, овие членови да извршат соодветна контрола.

Исто така сегашното законско решение овозможува голема разлика во бројот на членови во управните одбори.

1.2 Причини за проблемите кои се предмет на разгледување

Државната комисија за спречување на корупцијата во Стратегијата за спречување на корупцијата и судир на интереси 2021-2025 констатира проблеми во функционирањето, односно при изборот на членови на управни и надзорни одбори на јавни претпријатија основани од Владата на Република Северна Македонија и од

единиците на локалната самоуправа. Како причини за неефикасноста во работењето на јавните претпријатија се наведуваат политичкото влијание во јавниот сектор, проблеми во владеењето на правото и ниска стапка на санкционирање на коруптивното однесување на ниво на општество, неконзистентна регулатива што остава простор за злоупотреби и поттикнување на коруптивно однесување, како и ниското ниво на интегритет на човечкиот фактор.

Како што се наведува во Стратегијата, материјалните закони со кои се уредува формирањето, работењето, раководењето и управувањето на одделни органи на управа, агенции, акционерски друштва, јавни претпријатија и др., не содржат критериум(и) за видот на образованието на раководните лица, ниту пак основни мерила, критериуми и минимум компетенции при изборот и именувањето на членови на управните и надзорните одбори.

2. Цели на предлог регулативата

Целта на подготовката на законодавниот предлог е да се создаде соодветна правна рамка за подетално регулирање на критериумите за членови во надзорни и управни одбори во јавните претпријатија во насока на обезбедување на квалитетно и ефикасно управување во интерес на граѓаните и нивните потреби.

Поточно целта е да се создаде правна рамка со која ќе се придонесе за подигнување на стручноста и професионалноста при управувањето и надзорот врз работењето на јавните претпријатија. Ќе се воспостави мерит процедура при именувањето на членови на управни и надзорни одбори во јавните претпријатија, како и регулирање на постапка со подзаконски акти во случаи кога има повеќе кандидати за едно место.

Со законското решение што се предлага се оптимизира и бројот на членови во надзорни и управни одбори во јавните претпријатија и се воведуваат критериуми за вид на образование и компетенции при именувањето на членови на управните и надзорните одбори.

3. Можни решенија (опции)

3.1 Опис на решението „не прави ништо“

Непреземањето никаква акција ќе биде во спротивност со јасно прокламираната цел на Владата за борбата против корупцијата и заложбите за транспарентност, департизација и подобрување на услугите што ги добиваат граѓаните од јавните претпријатија основани од Владата или пак од единиците на локална самоуправа. Воедно, констатираните проблеми нема да се решат со изборот на ваква солуција.

3.2 Опис на можните решенија (опции) за решавање на проблемот

Владата на Република Северна Македонија да предложи измени на Законот за јавни претпријатија со кои ќе се отстранат констатираните слабости во Стратегијата за спречување на корупцијата и судир на интереси 2021-2025 во делот на функционирањето на јавните претпријатија. Со овие измени ќе се оневозможи политичкото влијание, непотизмот и клиентелизмот при именувањето на членови на управни и надзорни одбори. Ќе се овозможи правна заштита на незадоволните кандидати при изборот и селекцијата. Ќе се намали

бројот на членови во овие органи ,а со тоа ќе се намалат и трошоците на јавните претпријатија. Исто така со подетално уредување на критериумите за потребното образование и работно искуство за членови на управните и надзорните одбори се создаваат услови за поквалитетно управување со јавните претпријатија, а со тоа и зголемување на квалитетот на услугите што ги добиваат граѓаните.

4. Проценка на влијанијата на регулативата

Можни позитивни и негативни влијанија од секоја од опциите:

4.1 Економски влијанија

Доследната примена на новите законски решенија при избор на членови на управните и надзорните органи на јавните претпријатија ќе овозможи со јавните претпријатија во иднина да се управува на попрофесионален и поефикасен начин. Подобрувањето на ефикасноста во работењето на јавните претпријатија ќе допринесе од една страна до подобри финансиски резултати, а од друга страна граѓаните ќе добиваат поквалитетни услуги. Исто така остварувањето на подобри финансиски резултати ќе даде можност и за зголемување на инвестициските капацитети на јавните претпријатија. Новите инвестиции со сопствени средства ќе влијаат повторно во подобрување на услугите што ги нудат јавните претријатија, но секако би имале влијание и во подобрувањето на севкупната економска активност како на локално, така и на државно ниво.

4.2 Фискални влијанија

Со донесувањето на измените на Законот за јавни претпријатија се планира намалување на бројот на членовите во управните и надзорните одбори, а со тоа и намалување на трошоците на јавните претпријатија.

4.3 Социјални влијанија

Преку примена на законското решение, се очекува да се подобри квалитетот на услугите што ги добиваат граѓаните.

4.4 Влијанија врз животната средина

Заштитата на животната средина е дејност поради која и се основани дел од јавните претпријатија во Република Северна Македонија. Подобрувањето на ефикасноста во работењето на овие јавни претпријатија ќе има позитивен ефект и врз животната средина како на локално ниво, така и на територијата на целата држава.

4.5 Административни влијанија и трошоци –

а) трошоци за спроведување

Во постапката за селекција на кандидати, комисијата за селекција е предвидено да биде од редовно вработени, за кои не е предвиден дополнителен надомест.

б)трошоци за почитување на регулативата

Не се предвидени трошоци за почитување на регулативата.

5. Консултации

5.1 Засегнати страни и начин на вклучување

Државна комисија за спречување на корупција, АДКОМ, преку побрано мислење за текстот на измените на Законот за јавни претпријатија.

5.2 Преглед на добиените и вградените мислења

Во предлог законското решение се вградени предлог мерките предвидени од Стратегијата за спречување на корупцијата и судир на интереси 2021-2025, донесена од страна Државната комисија за спречување на корупција, како и мислењата добиени од АДКОМ, Секретаријат за законодавство, Град Скопје, Министерство за финансии, Министерство за информатичко општество и администрација,Кабинет на Заменик на претседателот на Владата задолжен за борба против корупцијата и криминалот, одржлив развој и човечки ресурси.

5.3 Мислењата кои не биле земени предвид и зошто

Разгледани беа сите мислења, при што не беа земени во предвид забелешките кои се однесуваа на измени во други делови на Законот за јавни претпријатија, односно оние забелешки кои не се однесуваа на постапката за избор на членови на УО и НО.

6. Заклучоци и препорачано решение

6.1 Споредбен преглед на позитивните и негативните влијанија на можните решенија (опции)

Позитивни:

Ефикасноста во работењето на јавните претпријатија во Република Северна Македонија е нивна слаба страна. Тоа се заклучува и според финансиските резултати што ги остваруваат. Според јавно достапните податоци за нивното финансиско работење, евидентно е дека голем дел од јавните претпријатија работат со финансиска загуба. Со овие законски измени и нивна доследна примена ќе се допринесе во зајакнување на капацитетите на органите на управување на јавните претпријатија, избор на соодветен кадар со образование и работно искуство потребни за нивно успешно и ефикасно работење.

Негативни: нема.

6.2 Ризици во спроведувањето и примената на секое од можните решенија (опции)

Постои ризик доколку се остане на досегашната легислатива.

Ризици со донесување на законските измени не постојат, доколку доследно се применуваат одредбите на новите законски решенија од страна на основачите на јавните претпријатија.

6.3 Препорачано решение со образложение

Да се прифатат измените на законот со кои се предлага подигнување на стручноста, професионалноста, ефикасноста и транспарентноста при управувањето и надзорот врз работењето на јавните претпријатија.

7. Спроведување на препорачаното решение

7.1 Потреба од менување на закони и подзаконска регулатива во областа или други сродни области

Носење на Закон за изменување и дополнување на Законот за јавни претпријата и донесување на подзаконски акти.

7.2 Потребни подзаконски акти и рок за нивно донесување

Со законот се предвидува донесување на подзаконските акти, со цел за негова успешна имплементација, како што е наведено во преодни и завршни одредби. Предвидени се следните подзаконски акти и тоа:

- Правилник за формата и содржината на барањето за објавување на јавниот повик, формата и содржината на јавниот повик, начинот на поднесување на пријавата, начинот на селекција на кандидати и бодувањето во фазите на селекција, како и други прашања во врска со спроведувањето на постапката за избор на претседател и членови на управен и надзорен одбор.
- Уредба (Одлука) за висината на месечниот паушал за членови на управни и надзорни одбори на јавни претпријатија.

Зададените цели на законот и негова целосна имплементација ќе бидат остварени преку донесување на подзаконската регулатива, за чие донесување се предвидува рок од три месеци од денот на влегување во сила на предложените измени на законот. Со Правилник подетално ќе бидат пропишани одредби во однос на формата и содржината на барањето за објавување на јавниот повик, формата и содржината на јавниот повик, начинот на поднесување на пријавата, начинот на селекција на кандидати и бодувањето во фазите на селекција, како и други прашања во врска со спроведувањето на постапката за избор на претседател и членови на управен и надзорен одбор. Исто така со посебен акт основачот ќе ја определи висината на месечниот паушал за членовите на органите на јавните претпријатија.

7.3 Органи на државната управа, државни органи и други органи надлежни за спроведување

- Влада на Република Северна Македонија
- Министерство за економија
- Министерство за финансии
- Министерство за локална самоуправа
- Единици на локална самоуправа
- Други државни органи надлежни за спроведување на закон за јавни претпријатија

7.4 Активности за обезбедување на ефикасно спроведување на предлогот на закон

За ефикасно спроведување на законот пред се е потребно донесување на подзаконските акти пропишани со законот, со кои подетално ќе се пропишат и допрецизираат одредени одредби од законот.

8. Следење и евалуација

8.1 Начин на следење на спроведувањето

Надлежен орган во областа на јавните претпријатија ќе биде Министерството за економија, кое се очекува во соработка со Министерството за финансии и единиците на локална самоуправа успешно да ги спроведуваат политиките согласно предложените законски измени.

8.2 Евалуација на ефектите од предлогот на закон и рокови

Ефектите од предложените измени може да се евалуираат преку финансиските извештаи на јавните претпријатија и преку анкети на мислењето на граѓаните-корисници на јавни услуги од јавните претпријатија. Ефектите од законските измени би се појавиле две години од влегување во сила на предложените измени.

Изјава од државниот секретар

Нацрт Извештајот за проценка на влијанието на регулативата е изготвен во согласност со Методологијата за проценка на влијанието на регулативата. Тој дава реална проценка на можните влијанија и очекуваните ефекти, како и трошоците кои се однесуваат на секоја од утврдените можни решенија (опции) за решавање на проблемот.

Датум: 16.07.2021

потпис на државен секретар

Изјава од министерот

Врз основа на резултатите од анализите прикажани во Извештајот за проценка на влијанието на регулативата сметам дека препорачаното решение (опција) претставува најдобар начин за решавање на проблемот и постигнување на очекуваните ефекти на најекономичен начин.

Датум:16.07.2021 ....

потпис на министерот

Република Северна Македонија-Republika e Maqedonisë së Veriut
МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА
MINISTRIA E EKONOMISË
Скопје-Shkup